

ASIA **Apulaisrehtorin menettely siivoustyön teettämisessä oppilaalla**

ASIAN VIREILLETULO

Apulaisoikeuskansleri lähetti lehtikirjoituksessa esiintyneiden tietojen perusteella 17.10.2012 selvitys- ja lausuntopyynnön Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle koulussa sattuneen tapahtuman johdosta. Koulun apulaisrehtori oli lehtikirjoituksen mukaan määrännyt koulun ulkoseiniä ja ikkunoita sotkeneet pojat siivoamaan sotkut perjantai-illan tai viikonlopun aikana. Toinen pojista ei ollut koulun oppilas. Ikkunalasi oli rikkoutunut puhdistustyössä ja toinen poika oli loukkaantunut.

SELVITYS

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston lausunto annettiin 29.11.2012. Lausuntoon on liitetty kunnan sivistyslautakunnan lausunto sekä koulun rehtorin ja apulaisrehtorin selvitykset.

RATKAISU

Saadun selvityksen mukaan koululla oli illalla 19.9.2012 kouluajan ulkopuolella sotkettu takaoven ympäristön seiniä, ikkunoita ja pylviä läheisen aroniapensaam marjoilla. Koulun apulaisrehtori A selvitti tekijöitä ja haastatteli kahta oman koulunsa oppilasta seuraavana päivänä. Oppilaat kertoivat, että töhryinä oli kaksi poikaa, joista toinen oli koulun oppilas. Apulaisrehtori soitti koulun oppilaan äidille ja ehdotti tälle ilkivaltajälkien siivoamisesta maanantaihin mennessä, jolloin rikosilmoitusta ei tarvitsisi tehdä.

Koulun oppilas, jonka äidin kanssa siivoamisesta oli sovittu, oli ottanut töhryjen siivoamiseen mukaan toisen pojan, joka ei ollut kyseisen koulun oppilas. Pojat siivosivat töhryjä kouluajan ulkopuolella. Tälle oppilaalle sattui siivoamisessa tapaturma ikkunalasin mennessä rikki.

Kunnan sivistyslautakunnan lausunnon mukaan kyseessä ei ollut koulun antama rangaistus vaan huoltajan kanssa sovittu menettely aiheutetun vahingon korvaamisesta ja koulun paikkojen kuntoon laittamisesta. Lausunnon mukaan sitä, että puhdistus tarvitsisi valvontaa, eivät koulu eivätkä vanhemmat voineet mitenkään olettaa. Koulun henkilökuntaa ei informoitu siivouksen ajankohdasta.

Rehtori B oli saadun selvityksen mukaan vuosilomalla tapahtuma-aikaan. Hän oli saanut tiedon tapahtumasta loukkaantuneen pojan äidiltä. Apulaisrehtori A toteaa selvityksessään soittaneensa sotkemiseen osallistuneen oppilaan äidille ja ehdottaneensa, että pojat siivoisivat jälkensä maanantaihin mennessä. Maanantaiaamuna A oli todennut koululla, että vain osa sotkusta oli siivottu. Hän soitti poliisiasemalle ja lähetti sinne sähköpostitse selostuksen tapahtumista. Siivoustyössä tapahtuneesta onnettomuudesta hän sai selvityksen mukaan tietää vasta rehtorilta maanantaina.

Aluehallintoviraston lausunnossa todetaan, että tapahtumien lopputulos huomioon ottaen kyseiseen siivoustyöhön osallistuneiden oppilaiden turvallisuus ei ole toteutunut. Sekä koulun seinien töhriminen että oppilaiden siivoustyö on tapahtunut kouluajan ulkopuolella. Aluehallintovirasto esittää käsityksensä, että sovittaessa vahingonkorvaamisesta erityisesti alaikäisen kanssa tulee toimia huolellisesti. Jos korvaus suoritetaan työllä, tulee aluehallintoviraston käsityksen mukaan huomioida muun muassa alle 15-vuotiaalle asetetut rajoitukset työsopimuksen tekemiseen, riittävä ohjaus työhön sekä työolojen, iän ja muiden ominaisuuksien edellyttämä henkilökohtainen opastus työssä niin, että lapsi välttyy aiheuttamasta vaaraa itselleen tai muille. Käytävissä tulee lausunnon mukaan olla asianmukaiset työvälineet ja lapsen ikään nähden riittävä valvonta. Virallisen sovittelumenettelyn käyttäminen olisi viraston käsityksen mukaan hyödyllistä, jotta sovittelu tulisi hoidettua ammattitaitoisesti ja työsuoritus hoidettua ilman kohtuuttomia riskejä.

Arviointi

Vahingonkorvauslain (412/1974) 2 luvun 1 §:n mukaan se, joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen. Lain 2 luvun 2 §:n mukaan silloin, kun vahingon on aiheuttanut kahdeksaatoista vuotta nuorempi, hän on velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi.

Holhustoimilain (442/1999) mukaan alle 18-vuotiaat ovat alaikäisiä ja sen vuoksi vajaavaltaisia. Vajaavaltaisella ei ole oikeutta itse määrätä omaisuudestaan eikä tehdä tärkeitä sopimuksia tai muita merkittäviä oikeustoimia. Alaikäinen, joka on täyttänyt 15 vuotta, saa kuitenkin itse määrätä siitä, minkä hän on omalla työllään ansainnut.

Asiassa saadusta selvityksestä ilmenee, että koulun oppilaan äidin kanssa on puhelimitse sovittu, että oppilas siivoa aiheuttamansa sotkun maanantaihin mennessä. Toisen oppilaan tai hänen vanhempiansa kanssa ei ole sovittu asiasta, koska oppilaan tietoja ei ollut saatavissa.

Kyseessä olevaan tapaukseen ei voida suoraan soveltaa perusopetuslain (628/1998) kurinpitoa koskevia säännöksiä, koska tapahtumat ovat sattuneet kouluajan ulkopuolella. Asiassa voidaan kuitenkin soveltavin osin ottaa huomioon eduskunnassa parhaillaan käsiteltävänä oleva hallituksen esitys muun muassa perusopetuslain muuttamisesta (HE 66/2013 vp). Esityksen yleisperusteluissa todetaan, että yhdenvertaisen laintulkinnan varmistamiseksi perusopetuslakiin esitetään otettavaksi nimenomainen viittaussäännös vahingonkorvauslakiin, vaikka sitä yleislakina jo nyt tulisi soveltaa koulujen toimintaan. Ehdotuksen mukaan oppilaan tulee korjata tai korva-

ta aiheuttamansa vahinko, mikäli hän vahingonkorvauslain mukaisesti tahallaan tai tuottamuksesta tekee jotain ja näin aiheuttaa vahingon.

Voimassa olevat säännöksetkään eivät esityksen perustelujen mukaan estä sitä, että koulun omaisuudelle vahinkoa aiheuttaneen oppilaan tai tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa sovitaan vahingon korvaamisesta rahalla, hankkimalla uusi esine tai esimerkiksi siivoamalla tai muutoin korjaamalla aiheutettu vahinko. Tehtävä tulee kuitenkin suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, tulee siitä ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esityksessä todetaan, että näin ollen jo nyt opettajalle usein mielletystä oikeudesta kasvatuksellisista syistä velvoittaa oppilas siivoamaan omat vähäiseksi katsottavat sotkunsa säädettäisiin laissa. Oppilaiden työturvallisuudesta tulee kaikissa tapauksissa huolehtia. Siivousvelvoitetta ei voida asettaa ehdotuksen mukaan muun muassa siinä tapauksessa, että vaarana on nuoren oppilaan vahingoittuminen esimerkiksi maitolasin sirpaleista, mikäli riittävä opastusta ja oikeita työvälineitä ei kyetä järjestämään.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Apulaisrehtori on voinut vahingonkorvauslain säännösten mukaan sopia alaikäisen koulun oppilaan vanhemman kanssa siitä, että oppilas siivoaa aiheuttamansa vahingon. Apulaisrehtorin olisi kuitenkin tullut huolehtia oppilaan työturvallisuudesta. Tehtävä olisi tullut suorittaa valvotusti ja antaa siihen riittävä opastus ja välineet. Tällöin olisi tullut huomioiduksi myös se, että tehtävään osallistui toinenkin poika, joka ei ollut koulun oppilas.

Yhdyn aluehallintoviraston näkemykseen siitä, että virallisen sovittelumenettelyn käyttäminen olisi kyseisen kaltaisissa tapauksissa hyödyllistä, jotta sovittelu tulisi hoidettua ammattitaitoisesti ja työsuoritus hoidettua ilman riskejä.

Kiinnitän koulun apulaisrehtorin huomiota edellä lausumaani. Tässä tarkoituksessa lähetän päätökseni koululle. Lähetän päätöksestäni jäljennöksen tiedoksi myös Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Outi Kostama

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
